משנה · אחרונים · רש״ש · סדר נשים

רש״ש על משנה סוטה

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה סוטה

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-סוטה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ה 5
משנה ט 5
פרק ב 5
משנה ב 5
פרק ג 6
משנה ד 6
משנה ו 6
משנה ז 7
משנה ח 7
פרק ד 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ד 8
משנה ח 8
פרק ה 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ד 9
פרק ו 9
משנה א 9
משנה ב 9
משנה ג 10
פרק ז 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ה 11
משנה ז 11
משנה ח 11
פרק ח 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ו 12
משנה ז 12
פרק ט 12
משנה ב 12
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ט 13
משנה טו 13

פרק א

משנה א

בתוי"ט ד"ה המקנא כו' נ"ל משום כו'. טעם התוי"ט תמוה. ול"נ משום דקאמרה הגמרא ומסתברא כמ"ד רוח טהרה כו'. ואף דרש"י פי' ומסתברא דרוח דקאמר רי"ש כו'. מ"מ מדקאמר רשות וחובה לעיולי כו' משמע דפשיט מתרוייהו ולהכריע להלכה:

שם ד"ה ר' יהושע אומר כו'. בגמ' אר"ח מסורא לא לימא כו' בזמן הזה כו' דילמא קי"ל כריב"י כו'. קשה מאי איריא בזה"ז אפי' בזמן המקדש נמי כיון דלא קים לן דהלכה כריב"י א"כ לא יוכל להשקותה. ועתוי"ט שדבריו מגומגמין בזה. ונ"ל דר"ח סתמא קאמר לא לימא וכולל בזה בין ע"פ עדים ובין בינו לבינה. ומשום ע"פ עדים נקיט בזה"ז דבזמן המקדש ל"ל בה כסברת התוי"ט בסה"ד. ואולי לזה כוון רש"י במש"כ אפי' בינו לבינה ור"ל דכש"כ בפני עדים. אבל ק"ל מאי דקאמר דלמא הלכה כריב"י דא"כ בכ"מ דפליג יחיד ארבים לחומרא לא נעשה כרבים המקילין דלמא קי"ל כהיחיד והכא סתמא דמתניתין דלא כוותיה. וגם הוא לא קאמר רק לר"א. ור' יהושע פליג עליה והלי כר"י נגד ר"א. וגם הוא שמותי. לכן נ"ל דודאי בכ"מ סמכינן אכללי שבידינו בפסקי הלכות יחיד ורבים הלכה כרבים. פלוני ופלוני הלכה כפלוני וכל כיוצא בזה. אלא דר"ח שמע להא דר"ל דבסמוך דאזיל בשיטת ריב"י. רק דהשמועה לא הוה ברירא ליה כ"כ לכן חשש אולי השמועה נכונה. ולהכי בזמן המקדש אין לחוש דאם יתברר דהשמועה מכוונת ישקנה. ועוד דסנהדרין היו במקומן ומהן תצא תורה והלכה ברורה:

משנה ב

בתורע"ק אות ד' כו' ובהא דמסקי' כו' וא"כ תקשה משנתינו כו'. ולעד"נ לפי מה שפסק הרמב"ם בפ"א מהל' סוטה דאפילו קנא לה על שנים כאחד ואפי' הם שני אחיה או אביה ואחיה ה"ז אסורה וע"ש במל"מ דהרבותא היא דאינם אסורים ביחוד. וא"כ י"ל דמתניתין מיירי באביה או בבנה או באחיה דאינה עוברת ע"ד בהתיחדותם. ולפ"ז נדחו דברי התוס' לקמן (כה) בד"ה ש"מ ודברי הה"מ בשם הרשב"א בפכ"ד מהל' אישות הט"ז. ומה שהקשה עוד מהא דקי"ל דאין אוסרין על היחוד. הן לפי' התוס' בקדושין (ר"ד פא) דמיירי בפנויה ודאי ניחא. ואף לפרש"י שם ופי' ר"ת בכתובות (יג) בתד"ה מעלה. י"ל דדוקא יש לו בנים ממנה ומשום לעז. ועי"ל ע"פ מש"כ התוס' בקדושין (כג ב) דרוצה לפשוט ממשנה או ברייתא אע"ג דמצי למיפשט מאמוראי:

משנה ג

במשנה והאומרת איני שותה ושבעלה א"ר להשקותה. ביבמות (צה) ובתוס' מוכח דאפי' רוצים אח"כ אינו כלום ושוב אינה שותה. ועמל"מ רפ"ב מה"ס:

שם בתורע"ק אות ז' בסה"ד א"כ דכל עיקרו דנדה כו'. ול"נ משום דסוטה ג"כ ל"ד לעריות דהא אפשר שתצא טהורה. אלא דק"ל מדוע לא כתבו דשאני נדה שכבר בא עליה וכדאיתא בכתובות (ד) וכמש"כ התוס' בעצמם בסה"ע:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה ויוצאת ואינה נהרגת שלא התרו כו' [**וכ"כ רש"י**]. תימה דאפי' לריב"י דאשה חברה א"צ התראה. מכל מקום הא אין אדם נהרג על פי עצמו. ודוחק לומר דש"ה דאיכא רגלים לדבר:

שם בתוי"ט ד"ה מעלין אותה. תמהו התוס' כו' קודם העלאה זו. לכאורה מהעלאה דמתניתין ל"ק דלא היתה אלא כדי ליגעה ואח"כ מורידין אותה וכמש"כ התוי"ט בעצמו בסה"ד. וכן בקרא כתיב והעמידה לפני ה' קודם לקיחת הכהן את המים ואח"כ כתיב עוד הפעם והעמיד הכהן את האשה לפני ה' עפרש"י שם. ודקדוק התוס' הוא מפריעת הראש ומנתינת המנחה על ידיה ושא"ד שאינן כסדרן בקרא:

משנה ט

בתוס' חדשים בד"ה וקשה בחגיגה כו'. [נ"ב התוס' בעצמם הביאו הא דחגיגה ויש לומר שכוונו בזה לאפוקי מתירוץ התוי"ט. מהגרמ"ש]:

פרק ב

משנה ב

במשנה פיילי של חרס. בתור"ע אות י' הכריע דל"ג חדשה במשנה (ולפלא שלא נסתייע מהא דבמשנה שבגמרא דלפנינו ליתנה ושכן מוכח בירושלמי ע"ש ובק"ע) מדהביא עלה בגמרא תנא כו'. ואם היתה מלת חדשה במשנה מה חידשה לנו בהביאה התנא. וזה אינו מכריע דמצינו כיוצא בזה בע"ז (לד) תנו רבנן החרצנים כו'. ובבכורות (מח ב) תנו רבנן הוא לפדות כו'. ובחלק (קט) תנו רבנן אנשי סדום כו'. ועי' סוכה (מח) תד"ה ועולת העוף. ועיין לעיל דבא לחדש לנו דרי"ש אמרה ואזיל לשיטתיה במי כיור (לפי הס"ד) ורבנן פליגי עליה. ומש"כ עוד דאי גרסינן במשנה חדשה יקשה עלה (לפי הס"ד) ליבעי נמי מים חיים. תמוה דנימא ה"נ וכדרי"ש. ונראה דלשון התוי"ט אטעייה במחכ"ת במש"כ ולפיכך ל"ק דהכא סתם כו' וברפ"ב דזבחים כו'. וסבר דר"ל במשנה שם. אבל

כוונתו להרע"ב שהביא כן להלכה וע"ש בגמרא (כב) ואדרבה נ"ל ראיה דסתם מתניתין סברה דמי כיור מי מעיין הם וכרי"ש מדתנן (סוכה שם) ניסוך המים כו' מן השלוח והוא מעיין כדפרש"י שם וע"ש בתוס' (סע"ב) ומש"כ שם במשנה להוכיח דלניסוך הוא דוקא מי מעיין. ותנן שם נשפכה כו' היה ממלא מן הכיור אלמא דמי מעיין הוא. ודע שראיתי להש"ק בירושלמי דמקשה ל"ל לרבא למילף מן בכלי הלא מגופיה דקרא נשמע דהכתיב מים קדושים בכ"ח ונימא דכלי דומיא דמים כו'. ולק"מ דרבא רוצה ליישב אף לרבנן דס"ל דמי כיור משאר מימות הן כמש"כ התוי"ט. ועוד דאף לרי"ש אטו מי כיור כתיב. מים קדושים כתיב והיינו שנתקדשו בכלי כמש"כ רש"י מספרי. וא"כ אפי' שאר מימות נמי. (ואף דבירושלמי ל"מ כן ע"ש. י"ל דגמרתנו פליגא עליה בזה). והא דלוקחין מן הכיור טעם אגדה יש במדרש הביאו רש"י בנימוקיו:

פרק ג

משנה ד

בתוי"ט ד"ה כאלו למדה כו' אבל בגמ' מוכח הל"ג כו' אבל אין למחוק בשביל זה. וכמו דאיתא בזבחים (קד ב) דזעירי קבעוה תנאי וע"ש בתוי"ט. ועמש"כ לקמן (כד):

משנה ו

בתוי"ט ד"ה האומרת כו'. כיון דהוא היה מביא כו' מ"ש כו'. ולע"ד שלא שנא דהתם החוב דקרבנות מוטל עליה רק שהוא חייב להביא בעדה לר"י מתנאי ב"ד ולרבנן מיירי דאקני לה אמרינן שפיר כי חייבוהו ב"ד או כי מקני מילתא דצריכה כו' כמבואר בגמרא שם. אבל הכא התורה הטילה עליו הבאת המנחה בעצם ודמיא להיכא שהבהמה שלה דהתם. ועי' לקמן (כג) תד"ה כל. ומה שהקשו עוד ממי שנדר בנזיר כו'. לע"ד הא לא דמי אלא לאם עד שלא נגנבה נדר דה"ה נזיר מטעם דהוה נולד. דהא עיקר טעותא הוא דאם היה יודע שיבואו עדים לא הקדיש. וביאתם הוה נולד. דידיעתם שהיה מקודם לא משוי ליה להקדש טעות כיון דהוא אינו יודע. ולסבה זו שהוא אינו יודע הקדיש. ואף שאילו הוה ידע שיתברר ע"י עדים לא היה מקדיש. הבירור הוה נולד. וגם דברי התוספות לקמן (כב ב) בד"ה ושבעלה מש"כ דגבי באו עדים להכי הוה הקדש טעות דהרי העון מבורר צ"ע דהרי לפי סוגיא דהכא טעם זה אינו משוותו להקדש טעות אלא במה שאינו עומד להתברר לר"ש כיון שיש עדים וא"כ כשבעלה בא עליה נמי. ואולי י"ל דסברתם שטעם בטילת הבדיקה כשיש עדים הוא משום דסוף סוף יבורר הדבר. וק"ק לפמש"כ מ"ט דר"מ באשם תלוי בנודע לו שחטא דתצא ותרעה בעדר (כריתות רפ"ו בברייתא). הלא

הידיעה הוה נולד. והחטא גופיה אינו משווהו לטעות דהא מפני כן הוא מפרישו שמא חטא. וי"ל. ודברי התוי"ט מגומגמין בישוב קושיות התוס'. וגם נראה דאישתמיטתיה הא דריו"ח ברפ"ו דכריתות דמחלק דדוקא בא"ת גומר ומקדיש אבל במנחת קנאות לא:

משנה ז

במשנה כהן אוכל בק"ק ואין כהנת כו'. מה שהקדים בכאן כהן לכהנת הוא בכדי להקדים החיוב להשלילה כמו בכל הבבות וכה"ג כתבתי בפסחים (צו ב):

שם בתוי"ט סד"ה וכהנת כו'. דהא קרא דכל מנחת כהן בשל חובה כתיב. ותימה דבסוגיא דמנחות (דף עג ועד) מוכח להיפך דעיקר קרא במנחת נדבה לכ"ע:

משנה ח

האיש מדיר את בנו בנזיר. ופרש"י דחלה הנזירות עליו אפי' כשיגדל וכ"כ הרע"ב. והתוי"ט כ' ע"ז דאינו במשמע דכיון שיצא מרשותו שלא יוכל להזירו כמו כן יצא מרשותו מה שהזירו ואין סברא לחלק. ואני אומר יש ויש דהא אמרי' בנדרים (עו) ק"ו מכורה כבר יוצאה אינה מכורה א"ד שלא תמכר ע"ש. ומש"כ ומכיון שאין כאן אלא הלכה יש להקל בנזירות כו'. הלא הל"מ לענין ספק שוה לד"ת לחומרא כדמוכח בקדושין (לט). ומה שהביא מספק נזירות דמותר. ז"א אלא כשיש ספק בדבורו וכוונתו דאמרי' לא מעייל נפשיה לספיקא. ועוד דזה דמי להא דפ"א דנזיר מ"ה לפמש"כ בעצמו שם משמא דגמרא לחלק בין ספק דנזירות להקל להא דהתם:

שם האיש מגלח על נזירות אביו. עפרש"י. והרע"ב הוסיף או שנדר בנזירות לאחר מיתת אביו. קיצר במקום שה"ל להאריך. דבנזיר ספ"ד מבואר דדוקא שאמר ע"מ לגלח על מעות אבא:

פרק ד

משנה א

במשנה וחלוצה לכה"ד. וכתב התוי"ט וטעמא דבשוא"ת יכולין לעקור דבר מה"ת. ואנכי אינני רואה בכאן עקירת דבר. דהא אם אמרה איני שותה וכן אם בעלה אינו רוצה להשקותה הרשות בידן ולא כפינן להו. וע"כ משום דאין זה מצוה חיובית אלא דהתורה חדשה לנו תקנה להיותה מותרת לבעלה (ולבועלה החשוד) ע"י שתייה אם תנקה. לכן אם אינן חפצין בתקנה שומעין להן. ואין להקשות כיון דאינה שותה ע"כ ניכוף ליה להוציא וגט מעושה שלא כדין פסול. דא"כ חלוצה דעלמא או שניה איך כפינן. אלא ע"כ דמיקרו כדין מחמת לאו דולא תסור או משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש כו':

משנה ב

בתוי"ט ד"ה בה"א כו' והר"ב שכתב כו'. כלומר מתוך כו' (לגי' לא שותות). אלא אטעיי' להר"ב דהתוס' כ"כ כו' ע"ש. גם רש"י פי' כלומר מתוך כו' לגי' או שותות. ול"נ דאף לגי' לא שותות אנו צריכין לכלומר כו'. דלמאי איצטרכו לומר לא שותות דהא גם ב"ש מודו בזה. ומש"כ עוד וגי' הספרים ליתא כו'. הן ביבמות קיימו התוס' גי' זו ע"ש. ונראה שהוא ע"ד שכתבתי לעיל (כא ב) ע"ש:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה על ידי כו' וכ' התוס' תימה הא שמעינן לה כו' ואפ"ה איצטרך קרא כו'. ק"ל דילמא אה"נ דמהא שמעינן. ומ"מ המשנה איצטרכא דל"ת דבאמת טעמא דאלמנה כו' משום דאסירא וקיימא:

שם בתור"ע אות י"ז ונלע"ד שכן מוכח דעת התוס' ביבמות כו'. וכן משמע מדברי התוס' כאן ד"ה אבל (א') ע"ש:

משנה ח

בתוי"ט ד"ה הא יש מדיר את בנו כו' איברא דמלשון רש"י באותה סוגיא כו' נ"ב חידוש שלא הביא מה שכתב רש"י כאן במתניתין (כ"ג ע"א) כלשון הרע"ב "אפילו כשיגדיל" [וממנו העתיק הרע"ב בודאי. מהגרמ"ש]:

פרק ה

משנה א

בהרע"ב ד"ה נטמאה ו' יתירה דבונטמאה שניה. ר"ל שניה שבמשנה אבל בקרא היא שלישית:

שם ד"ה רבי. רבויי דקרא קדריש בין בובאו ובאו. אל תטעה בלשונו דלרבי דריש בדיקת הבועל מכפילת ובאו ובאו דומיא דאיסורו מכפילת נטמאה. דמוכח בגמרא דתלתא ובאו דריש רבי ג"כ לצואה ולעשיה ולידיעה. ובדיקת הבועל יליף מדכתיב בטן וירך:

משנה ב

במשנה בו ביום כו'. עפרש"י ורע"ב. וק"ל מדוע לא חשיב הכא כל הני דבפ"ד דידים. וי"ל דלא תני הכא אלא מה שדרשו מקראי. א"נ מה שדרש ר"ע לבד. והא דנקיט דרשה דר"י בן הורקנוס. משום דאמר עלה ר"י מי יגלה עפר כו' כמו שאמר על דרשת ר"ע:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה עונין כו' ולכן נ"ל כו'. שהשירה מתחלקת לענינים ופרקים. לי יש ראיה מפורשת מר"ה (לא) אז ישיר ומי כמוכה ע"ש. הרי דבשבת א' אמרו עד מי כמוך. ובשניה מן מי כמוכה עד גמירא. ובכל חלק היה ג' פרקים כדמוכח בסוכה (נג ב) במשנה דחשיב ט' תקיעות לשיר תמיד של בה"ע ע"ש בפרש"י הרי לך דהיה בה ששה פרקים. אח"ז מצאתי קצת מזה במהרש"א בח"א:

פרק ו

משנה א

ברע"ב ד"ה מי שקינא ונסתרה אפי' שמע מעוף הפורח. שנסתרה כו' ואם אינו רוצה להשקותה כו' (כ"כ רש"י). משמע שאם ירצה היה יכול להשקותה ע"י זה. וקשה דא"כ ה"ל למיתני ישקנה. וזה כבר השמיענו בפ"ד דאם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה. ונראה יותר נכון פירוש הרמב"ם דר"ל שיש לו ראיה מצפצוף העוף. אלא שהוא מפרש על הטומאה. ונוכל לפרש על הסתירה כפרש"י. ובודאי על ראיה כזו אינו יכול להשקותה אפי' לר"א. והוא ע"ד פי' התוס'. וכוונת הרמב"ם נראה שהוא על מין עוף הנקרא (פאפאגי') ודומיו שמלמדים אותו לדבר קצת ופעמים שמגלה דברים שראם ע"י דיבורו כמו שספרו עליו הטבעיים:

שם בתוי"ט ד"ה מי. פ"ז היה הגון כו' אבל תימה כו'. ול"נ ליישב דאחר שדבר בפרקים הקודמין מדיני קינוי וסתירה והשקאה רצה לדבר בפ"ז בדינא דטומאה שע"א נאמן בה ואיידי דבעי למיתנא ביה שהיה בדין ומה אם עדות ראשונה כו' הוצרך להקדים פלוגתת ר"א ור"י בזה וכפרש"י דאזלי לשיטתייהו:

משנה ב

במשנה הרי אלו נאמנים אף לפוסלה מכתובתה. בירושלמי מתניתין משהודה ר"ע לר"ט דתני רע"א ע"א נאמן לטמאותה ואין עד אחד נאמן להפסידה מכתובתה רט"א כשם כו' כך ע"א נאמן להפסידה מכתובתה א"ל ר"ע איכן מצינו כו' חזר ר"ע כו' כ"נ דצ"ל. דאילו לגי' הק"ע ה"ל לפסוק דע"א א"נ להפסיד כתובתה ולא כן פסק הרמב"ם בפ"א מהל' סוטה הלכה י"ד וט"ו. וכן האיבעיות שם לא תהיינה אליבא דהלכתא. אח"ז מצאתי כן להנו"ב מ"ת חלק חו"מ סי' ח':

שם חמותה כו' ולא לפוסלה מכתובתה. עי' בתור"ע אות כ' מה שתמה ע"ז באורך. והנה על מה שהקשו התוס' לעיל (כה ב) על הא דמנה לי בידך והלה אמר א"י דלר"ה ור"י חייב

מהא דב"ה סברי שם דלא נוטלות כתובתן והרי היא טוענת ברי כו'. נשאלתי הלא הא דב"ה שם דומה לא"י אם פרעתיך דלכ"ע חייב. והשבתי דהואיל דכתובה לא נתנה לגבות מחיים ואם תמות היא בחייו לא תבא לידי גוביינא כלל. לכן עיקר החוב איננו מתחיל אלא משעה שמת ואז כבר היה ספק אם נטמאה ולא נתחייב כלל. להכי דומה לא"י אם נתחייבתי. ובנידון שלפנינו דאנו דנין עתה קודם גירושין אינו אלא בזכות שהיה לה עד עכשיו דהיינו טוה"נ שהיה לה בה אם אבדה או לא. דמיא שפיר לא"י אם פרעתיך:

משנה ג

בתו"ח ד"ה תוי"ט ד"ה ומה כו' יש מקום קצת לישב כו'. אבל זה אינו כלום. דהא ר"ש התם כוון דאיכא דידע בה והיינו אפי' ע"א לפי' התוס' שם תו אין המים בודקין וא"כ נשאר הרגל"ד בתקפו. ותדבר"י אסר מ"מ האמינה תורה ע"א בסוטה שרגל"ד משמע דבלא רגל"ד באמת א"נ:

פרק ז

משנה א

בתוי"ט ד"ה ותפלה כו' אמאי שייר הלל כו'. אנכי ל"י מאין פסיקא להו דהלל נאמר בכל לשון. הלא ברפ"ב דמגילה יליף ר"א דהלל למפרע לא מדכתיב יהי שם ה' מבורך ופרש"י כהווייתו כו'. א"כ נוכל למילף מזה ג"כ דבלה"ק כדיליף רבי לקמן מוהיו דגבי ק"ש. ואף רבנן ל"פ עליה אלא משום דכתיב שמע. ואין לומר דמבע"ל לענין למפרע וכדפריך לקמן ורבי שלא יקראנה למפרע מנלן. מ"מ לשאר אמוראי דשם דילפי למפרע מקראי אחריני מא"ל. ומש"כ וקידוש של שבת. לכאורה בתפלה נכלל גם תפילת שבת. וע"כ כוונתם על קידוש שעל היין. וא"כ לא א"ש ראייתם דהוא דאורייתא מפרק מי שמתו. ובהעתקת התוי"ט ליתא הראיה מברכות רק מנזיר ונכון. והראיה מנזיר הוא לפי' המפרש שם. ודלא כהתוי"ט שהראה לעיין מש"כ בנזיר ושם לא הביא אלא פי' ר"ת. וממש"כ תראה שדברי התור"ע אות כ"ד כאן אינם מוחוורין:

משנה ב

במשנה ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם. נ"ל דבא לאורויי דדוקא מה שהכהן מדבר ומשמיע בעצמו אל העם. אבל מה שהכהן מדבר והשוטר משמיע אל העם וכש"כ מה שהשוטר מדבר ומשמיע אינו בלה"ק. וכ"מ לי מלשון רש"י ועי' לקמן ברפ"ח בגמרא ובתד"ה הכי. וזה דלא כפירוש הרמב"ם בפ"ז מהל' מלכים הל"ג בהא דכהן מדבר וכהן

משמיע דהיינו כהן אחר. ובירושלמי ר"פ משוח משמע דהשוטר היה משמיע לעם בכל לשון. אבל המשוח היה אומר בלה"ק ע"ש:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה שנאמר באר היטב כו' ובכה"ד צ"ל הטיב הט' קודם להיו"ד. אבל לספרים שלפנינו דכתיב היטב לא נצטרף לצירוף התיבה עצמה:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה ברכות כ"ג כו'. דכיון שהוא קרא בס"ת והיא אינה כתובה אלא בלה"ק כו'. לכאורה תמוה דהתנן בפ"א דמגילה שהספרים נכתבים בכל לשון ואפי' לרשב"ג דפסקינן כוותיה שם איכא יוונית. ואולי ר"ל דמתניתין אתיא כר' יהודה שם דאף יוונית לא התירו אלא בס"ת וממעשה דתלמי המלך ואילך. כי לפי תירוצא דרב אשי שם אתיא ג"כ סתמא דידים כוותיה. גם מש"כ וקי"ל נמי דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ. ליתא לפי מה שהבאתי לעיל (נג) בשם התוספות דר"פ כל כתבי דתרגום (וכן שאר לשונות לועזיות) שרי למימר בע"פ:

משנה ח

במשנה פ' המלך. התוי"ט כתב דקריאת כ"ג ביוה"כ אינה אלא תקנה ומנהג מאנשי כנה"ג. ותמוה דרש"י בר"פ בא לו פי' דילפינן ממלואים כו' הביאו התוי"ט עצמו שם. והת"י הביאו ירושלמי דיליף מן ויעש כאשר צוה ה'. ובגמרא שם אמר דצורך עבודה היא ולכן מותר לקרותה בבגדי בוץ אף א"ת דב"כ לא נתנו ליהנות בהם. ובירושלמי מסיק שם דאסור לקרותה באיצטלית לבן משלו אלא או בבגדי לבן או בבגדי זהב. ואנכי מסתפק דאולי היא מעכבת מדלא אמר שם (ה) דא"ב קריאת הפרשה דמ"ד כל הכתוב בהן מעכב מעכבא ולמ"ד דבר שא"מ לדורות א"מ בהן לא מעכבא אלא ש"מ לדורות נמי מעכבא. וע"ש (ס) פלוגתת ר"י ור"נ:

שם ברע"ב סד"ה וקורא כו' וברכות וקללות כו' וחוזר וקורא כו'. נראה שהיה הגירסא לפניו במשנה ברכות וקללות קודם פ' המלך וכן כתב רש"י. וכ"ה הגי' בילקוט וילך. ודלא כהתוי"ט שהביא בשם רש"י להפך וגם נעלם ממנו גי' הילקוט:

פרק ח

משנה ב

בתוי"ט סד"ה אחד המארס כו'. מדלא כתיב אשר אשה ארש. תמוה דלמארס את האלמנה ודאי לא נצרך לשום ריבוי דמה"ת למעוטה ואדרבה אשה משמע אפי' אלמנה

כדדרשינן ביבמות (סא) מיקח אשה לאירס את האלמנה ונתמנה להיות כ"ג דיכנוס. ואי משום שומרת יבם דס"ד למעוטה מאשה כדאמר שם אשה ולא יבמה א"כ איך מרבה לה מן ארש עיין נדרים (עד). ראה וחכם שהברייתא אינה אומרת בכאן אין לי כו' כדאמר לעיל גבי בית וכרם אין לי כו' ת"ל אשר כו'. משום דהכא מפשטיה דקרא נפקא ליה. אך שומרת יבם ל"י מהיכא פסיקא ליה. ואולי דיליף אשה אשה מן כי יקח איש אשה חדשה דהתם מרבינן לה לעיל במשנה מאשר לקח. וכמו דיליף משם למעוטי מחזיר גרושתו דהכא לא כתיבא חדשה. גם י"ל דמרבה הכא שומרת יבם מאשר דריבויא הוא כמש"כ לעיל (מג). ודע דנעלמה ממני רבותא דמת במלחמה דנקט הכא ולא למעלה גבי יורש. ואולי דהכא אשמעינן דאף דאינה ראויה להתיבם עתה עד אחר ג' חדשים או דאשמעינן אע"ג דאין אשה נאמנת לומר מת בעלי במלחמה. ובעד אחד בעיא היא בר"פ האשה שלום אפ"ה חוזר על פיהם. או דמיירי כאן באומרת מת על מטתו או קברתיו דמהימנא להתייבם אבל אין האחין נכנסין לנחלה על פיה וכדאיתא שם במשנה (ר"ד קיז) ולהכי לא נקט לה גבי יורש:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה וחלוצה כו'. ונראה דס"ל דאינו חוזר מד"ס דהא במלחמת הרשות היא. טעמו אינו מספיק. אבל פשוט דהטעם הוא כמש"כ הב"ש בסי' קע"ז סק"ג לענין אונס. ושם במשנה (כתובות לט) ממעט לה מולו תהיה לאשה אשה הראויה לו וה"נ פי' הרע"ב לקחה שתהא ראויה לו. ודע דק"ל בדרשה זו דממעטינן הכא מן ולא לקחה פרט כו' ומדוע לא דרשינן כן גבי יבמה דכתיב גם כן ולקחה למעוטי ח"ל. ועיין ביבמות (ח) ובכתובות (מ) ובתוספות שם דבור המתחיל ניתי:

משנה ו

במשנה וכשיליו של ברזל. הוא לשון מקרא בכשיל וכילפות (תהלים עד):

משנה ז

במשנה בד"א כו' אפילו כו' וכלה מחופתה. משמע דגם נשים יוצאות למלחמה וחדוש הוא. ואולי אינן יוצאות אלא לבשל ולאפות וכדומה לצורך הגברים אנשי המלחמה:

פרק ט

משנה ב

במשנה באדמה ולא טמון. לכאורה קשה מזה למה שפרש"י לעיל (טו ב) במשנה ד"ה ונתן אל המים מדלא כתיב ונתן במים כו' משמע שלא יהא נבלע בתוכן. דמוכח דאילו

הוה כתיב במים היה משמעו שיהא נבלע בתוכן. אבל לפי מה שאמר רבא לקמן הכא מעניניה דקרא כו' א"ש:

שם נופל ולא תלוי באילן. מן באדמה לא מצי למעוטי אילן. משום דהוא נקרא ג"כ אדמה בלשון מקרא כמש"כ בברכות (מ) ע"ש. ובלא"ה נראה דהא דממעט תלוי באילן היינו אפי' רגליו נוגעות בארץ. וגריעותיה הוא מפני שתלוי זקוף כדמשמע מהא דממעטו מן נופל. אך ק"ק מדוע לא ממעט צף ע"פ המים מן באדמה:

משנה ה

במשנה ואיתן כמשמעו קשה. מש"כ התוי"ט דבהדיא תנן ומקומה אסור מלזרוע ומלעבוד ש"מ מתניתין דלא כר' יאשיה כו'. אף דאיתא לקמן (מו ב) דלהבא כ"ע ל"פ כו'. י"ל דכוונתו על הא דאסרה מתניתין מלעבוד דמרבינן ליה שם מאשר ולר' יאשיה איצטרך ליה אשר לשעבר. אבל מש"כ בסה"ד דהא אליביה (ר"ל לר' יאשיה) לא אסרה תורה לזרוע כו' זה ודאי תימה. וגם יתר דבריו בד"ז מגומגמים:

שם ועורפין אותה כו'. מדל"ק שכהן עורפה משמע שעריפתה כשרה בישראל. וכן הרמב"ם בפ"ט מהל' רוצח לא הזכיר כהנים אלא לבסוף באמירת כפר כו'. וצ"ע דבמנחות (יח ב) חשיב ר"ש עריפת עגלה בעבודות המסורות לבני אהרן ולא אשכחינן דפליגי עליו בזה. ושם א"א לומר כמש"כ התוס' בסנהדרין (ר"ד יד) דעריפה ל"ד ולפרש דקאי על אמירתם כפר כו' דזה לא מיקריא עבודה. ואולי ר"ש לשיטתו שם דדריש גבי יציקה דבעיא כהן מו' מוסיף על ענין ראשון. וה"נ כתיב אחר עריפה ונגשו הכהנים כו' אבל רבנן דל"ל שם ו' מוסיף עע"ר ה"ה הכא נמי וצ"ע בזה:

משנה ו

ופטרנוהו (**בלא מזון**) **כו' והנחנוהו** (**בלא לויה**) תיבות אלו אשר סבבתים נראה מרש"י דל"ג להו ועתוי"ט וכ"נ מהגמרא לעיל (לח ב):

משנה ט

בתוי"ט ד"ה ותחינה כו' כי זה השם בן דינאי ראוי לו כי ראוי לדונו. עי' כלים פ"ה מ"י ובהרע"ב שם:

שם ד"ה שנא' אין אשכול וגו' לראי' כו'. ועי' לקמן מי"ב בדבריו ד"ה שנאמר כו':

משנה טו

במשנה משמת ר"ג הזקן כו' ומתה טהרה ופרישות. עי' קושיית הרש"א בח"א. ול"נ מדל"ק בטלה או פסקה כבאינך אלא לישנא דמתה משמע דעדיין לא בטלה לגמרי אלא שנתרפה קצת: